

Tas Latweeschu draugs.

1838. 9 Juhni.

23^{sch}a lappa.

J a u n a s s i n n a s.

Is Pehterburges. Ka arri Kreewu leelkungi schehligâ un fristigâ prahtâ taggad fahf darbotees, ar Deewa palihgu fawus laudis atgreest no brandwihna dserfchanas, to nomanna, kad dsird, ka ne fenn baggats Kreewu leelkungs, Kreewu awihšes to preezigu sinnu laffijis, ka pa Widsemmi un Kursemmi jau dauds Latweeschi, no Deewa pusses brandwihnu pawissam effoht atmettusch, few 1200 gabbalus no tahm paschahm awihšehm lifke doht, ka tabs lihds ar to spreddiki prett to leeku dserfchanu faweem semneekem isdallitu.

Is Pinke draudses, Rihges rahts walsti. Rihges rahts preeksch pahri fwehtdeenahm eeksch paschahm basnizahm lifke fluddinacht, ka Rihges semmes-polzeije, labpraht gribbedama pa rahts-muischahm laudis fargahet no trakkeem funneem, effoht nospreeduse, ka wisseem laudim pa winnas walsti lihds 10tai Juhni fawus funnus buhschoht turreht peeseetus, ka turpretti tohs, kas lihds nospreestam laikam walkâ atrastohs, woi kas rahditohs Jimmi, buhschoht nokaut, bet ka no 10tas Juhni, ja lihds tai deenai trakkus funnus wairs ne fur ne redsetu, katram zilwekam atkal buhschoht brihw, fawu funnu turreht nepeeseetu. Semneekem tomehr buhschoht faweem funneem ar ween stipru rungungu pee kalla lifk walkahet. — Warr buht, ka zitrâ mallâ kahds funs jau bij palizzis traks, un ka tadehk muhsu schehligem waldbneekem bailes usnahje, ka laudim nelaima ne notiktu. Lai Deews schehligi pasarga! — D. R.

Is Londres. Ne fenn tur teesa pehz likkumeem zitteem pahrika-fungeem leelu strahpi nospreede par to, ka winni darba-kauschu behrnus, kas 13 gaddus wehl ne bija wezzumâ un ar leezibahm ne warreja parahdiht, ka fkhhlâ eijohet, wairak kâ 9 stundas pa deenu bija likkuschi strahdahr.

Is Sprantschu semmes. Raug', tas taisnajs Deews ne gull! — Ne fenn tanni semmê gaddijahs, ka kahdâ walkarâ diwi zella wihri eebrauze frohgâ, gribbedami tur pahrgulleht. — Krohgs bija pilns kauschu, un frohdsineeka funs meerigi gulleja appaksch galda, bet tif ka schee abbi wihri eenahje istabâ, funs fahje tâ aplam kurneht, ka pats frohdsineeks winnu ne warreja apmeerinahr. — Zeem wihreem funna eenahs ne mas ne patifke un abbi gahje ahra, steddeli pee faweem sirgeem gulleht. — Noeedami, weens ohtram tumsâ wehl kluffam fazzi-

ja: "Tas safobdichts funs! kautgan jau 8 gaddi pagahjuschi, tas muhs tomehr wehl pasihst!" — Krohdsineeka kalpone, to dsirdejuse, pafazzija to krohdsineekam, un schis suhtija us muischu, un abbi wihri tikke sanemti zeet; jo preeksch 8 gaddeem te krohdsineeka brahls, kas preeksch wiinna to krohgu waldijis, no Aepfaweem bija nosists un aplaupihts, un ne bija lihds tam isdeweess, tohs kaundarritajus rohka dabbuht. — Tas funs zittkahrt tam nomirtuscham bija peederreis un arri tanni laika bijis mahjas, kad tas warras darbs notikke. Un luhk Deema fohdibu! Kad nu tee wihri tikke isklaufiti, tad atraddahs, ka wiinni tee paschi bija, kas to krohdsineeku bija nonahwejuschi; un ka tas funs winnus labbi pasinne. —

D. St—m.

• B e z z i l a i k i l a b b i l a i k i .

Diwu semneeku farunnaschana.

Drescha, beidsama datta.

Zaunsemm Peters stahstija jo prohjam:

Kahrliis tas dewitajs, diwireis aisdichts, gan wairs ne atnahze us muhsu tehwu semmi, jo pehz mas gaddeem jau nomirre. Bet wiinna dehs, Gustaws Adolws, wiinna weeta par Fehniu palizzis, tas tapatt ka tehws, pehz Widsemnes tihfoja. Bija tohti deewabihjigs un gudrs kungs, un arri firdschehligs, un tas labbakajs Fehninsch, kas Sweedreem irr bijis. Schis nu ar karra spehku atnahze us Widsemmi, un kautgan ar leelahm puhlehm, tatschu beidscht ir Rihgu eenehme, tai 1621ma gadda. Nu Pohku waldischana pahr muhsu tehwu semmi bij pabeigta. Pa wissam wiinni irr waldijusch pahr Widsemmi 59 gaddus, bet tai gan mas labbu darrijusch.

Appaksch Sweedru waldischanas Widsemmei gan itt labbi buhtu flahjees, ja Gustaws Adolws ilgaki buhtu dsihwojis, jo winsch itt ruhpiigi pahr saweem appakschneekem gahdaja. Bet tas kungs winnam ihfu muhschu bij nosizzis; jo dsirdejis, ka Wahzsemmé Lutera tizzibas beedreem dauds bija ja-zeesch zaur Kattofu warras darrischanu, winsch saweem tizzibas beedreem steidsehs palihga, un tur kahda karra-kauschanâ palikke; ne tikween gauschi apraudahs no saweem appakschneekem, kam winsch ihstens tehws bija, bet arri zeenihts no pascheem saweem eenaidneekem, sawas deewabihjaschanas un pateesibas labbad. Pehz wiinna nahwes wiinna meita Kristine tikke eezelta par waldidamu Fehnineni; bet wiinna pehz kahdeem gaddeem atfazzija waldischana, atstahje sawu semmi un tizzibu, un gahje us Rohmu, fur arri nomirre. Weens no winnas raddineekem winnas weeta tikke eezelts par Fehniu, un nosaukts: Kahrliis tas desmitajs.

Tapatt, ka zittkahrt Sweedri bija uskrittusch Widsemmei, ta nu atkal Pohki un Leischi darrija, un Sweedri tahlu, winn' puff juhras, buhdami, ikreis jau ne warreja palihga nahkt. Weenreis Pohki arri Rihgu apkarroja, bet welti. Arri Kreewu zahrts Aleksei Mikailowitsch ar saweem Kreeweem Rihgu peez neddelas apkarroja, bet to gan ne eenehme, kaut gan pilsfatam un semmei dauds flahdes un breesmas padarrija; — Widsemneekus to laik' arri wehl gruhci lik-

Fumi un leelas klauffichanas fpaiddija. Bet tahs wiffleelafas breefmas Widsemme iszeete appakfch Kahrka ta weenpad'fmita. Leels augstums, semmes trihzechana un neraifna waldifchana nabbagus laudis mohzija. — Pehz winna nahwes winna dehls, Kahrkis tas diw pad'fmitajs, winna weetâ palikke par Fehniu. Ap to paschu laiku arri Alekfei Mikailowitfcha dehls, Peters tas pirmajs, Kreewu semmê tikke par Keiseru. Schis fabeedrojahs ar Pofhtu un Dahnu fehniu, un wiffi trihs apnehmahs, jaunu Sweedru fehniu apkarzoht, un winnam nonemt, ko tif warretu. Peters fewifchli tihkoja pehz semmes gabbalu pee juhmallas, fur few pilsfatu warretu usbuhweht, fuggus taifihht un andeli eezelt; jo lihds tam laikam Kreewu semmei neds fuggi, neds andele pahz juhru bija. — Bet jaunajs Sweedru fehniufch, dsirdejis, fa tee trihs prett winnu bija fabeedrojufchees, papreekfch Dahnu fehniufch gahje wirfû, un to uswarreja. Nu steidsehs us Narwu, fur jau Peters ar faweem Kreeweem winnu fagaidija. Kahrkis atnahze un eekfch diwahm stundahm Peteri uswarreja, faut gan winnam tif dewin tuhstosfch faldatu bija un Peteram wairak fâ tfehtr reis tif dauds. — Bet Peters ar to ne bija meerâ, bet wehl dewin gaddus ar Kahrli farroja. Nonehme winnam to wehletu semmes gabbalu pee juhmallas, un usbuhweja tur Pehterburgi, furras pirmajs gruntes almins 1703fchâ gaddâ tikke likts. — Kahrkis wehl ar ween gribbeja Peteri nomest no waldifchanas, un tadehl winnu arri usmekleja paschâ Kreewu semmê. Bet fchê pee Pultawas pilsfata, ne tahl no melnas juhras, Peters pats winnam nahze pretti un fchê nu abbeem warreneem waldineekeem gaddijahs kohpâ kluht. Tapatt fâ zittfahrt Peters pee Narwas, tâ Kahrks fchê eekfch pahri stundahm (taî gaddâ 1709) pa wiffam tikke uswarrehts, tâ fa pats tif ko warreja isbehgt. Dewehs us Turkeem; un Peters winnam nonehme Narwu, Kehweli un 1710tâ gaddâ arri Rihgu. No ta laika Widsemme un Jggaunu semme peederer pee Kreewu walfts. Muhfu tehwu semme pa wiffam wairak fâ 80 gaddus pee Sweedru walfts peedererejufi. Rihga lihds tam laikam pa wiffam 9 reis apfehmeta un 3 reis uswarreta, pehdigu reis no Kreeweem. — 85 gaddus wehlaki arri Kursemme padewahs appakfch Kreewu waldifchanas.

Ap to 1820tu gaddu atlaide tas schehligajs, pee Deewa aisgahjis Keisers, Alekanders tas pirmajs, Kursemneekus, Widsemneekus un Jggaunus par brihweem. To gaddu pehz tam winsch, no schehligas firds arri par faufchu prahta apgaismoschenu gahdadams, pawehleja aprinku- jeb kreis-fkohlâs un draudses-fkohlâs eezelt. Arri magasihnes us winna pawehleschenu tikke eetaifitas.

Kamehr muhsu tehwu semme peederer pee Kreewu walstibas, tamehr mehs ne finnam ne ko neds no farra, neds no affins isleefchanas, neds no laupifchanas; mehs wairs ne effam wehrgi, bet brihwi zilweki; daschadi tohp gahdahs, fa peeaugam atfihfchanâ, ja tif paschi ne effam kuhtri; mums irr taifni likkumi un teefas, fa ne weens ihsten mums warr pahri darriht, un arri ar ihsteneem badda gaddeem Deews muhs naw peemeklejis. Un par wiffu to labbu, fas mums no frohna puffes nahl, frohnis wairak ne prassa, fa ween fahdus rubfus gal-

was-naudas, un daschreis no muhsu jaunesteem fahdu par saldatu. Un teescham, kas prahtigs un tizzigs irr, tas to gan atsihs par gohdu, kad winnam liktens friht, palihdseht tehwu semmi aistahweht. — Bet raug', kad laudim tik fahdu reis ja-eet schkuhtes, woi kad kara-wihru pulks zaur muhsu widduzi eet, un semneefceem winneem par labbu fahds masums usturras ja-fanett, woi kad sal-dats pee winneem kohrteli irr, af ka tad waimana un kurne! — Woi tas gan naw nepateiziba? — Lai jel pateizam schehligam Deewam, kas mums schohs lai-kus lizzis peedsihwoht, lai dohdam labpraht frohna dohshanas, kas taf mums pascheem par labbu nahk, lai wairs aplam ne fuhdsam pahf stikteem laikeem; jo wiffi laiki irr labbi, ja tik zilweki paschi irr labbi. Lai paschi tik paleekam jo deenas jo labbaki, tad arri laiki buhs labbi deesgan.

M. J. Paldeems, kaimin, par labbu mahzibu! — Tè nu atkal redsu, ka labbi irr, kad zilweks mekle ar ween ko mahzitees. Teescham, tu tainibu effi faz-zijis, un nu es pats atsihstu, ka lihds schim aplam esmu dohmajis. — Bet jau wakkars mettahs, dshwo wessels, us preekschu tew atkal apmekleschu, ko labbu no tew mahzitees, ja tik man peenemsi.

J. P. Labpraht! Ko tik pats sinnu, tew gribbu isteikt. Dshwo wessels!
D. St—m.

Sinna, zil naudas 8. Zuhni-mehn. deenâ 1838 eelsch Nihges maksaja par daschahm prezzehm.

Par	Maksaja:	Sudr. nauda. Rb. K.	Par	Maksaja:	Sudr. nauda. Rb. K.
1	pohru rudsu, 116 mahrzinus smaggu	1 45	1	pohdu (20 mahrzineem) wassu	7 —
—	meeschu, 100 mahrzin. smaggu	1 5	—	tabaka	— 65
—	kweeschu, 128 mahrzin. smaggu	2 20	—	sweesta	2 10
—	ausu	— 60	—	dseltes	— 75
—	sirnu	1 50	—	linnu, frohna	2 —
—	rupju rudsu = miltu	1 60	—	brakka	1 80
—	bihdeletu rudsu = miltu	1 80	—	fannepu	— 80
—	bihdeletu kweeschu = miltu	2 50	—	schlihtu appinu	3 —
—	meeschu = putrainu	1 50	—	neshkhtu jeb prezzes appinu	2 —
—	eefala	1 5	—	muzzu filku, eglu muzza	6 50
—	linnu = sehklas	2 —	—	lasdu muzza	7 —
—	fannepu = sehklas	1 20	—	smalkas fahls	4 30
1	wesumu seena, 30 pohbus smaggu	3 —	—	rupjas baltas fahls	4 50
barrotu weherschu gallu, pa pohdu		1 —	—	wahiti brandwihna, pussdegga	6 75
			—	diwdegga	9 —

Weenu subraba rubli warreja dabhuht par 354½ fapetteem warra naudas.

Lihds 7. Zuhni pee Nihges irr atnahkufchi 557 fuggi un aisbraukufchi 349.

Dshw drikkeht. No juhrmallas = gubbernementu augstas waldischanas pusses:

Dr. C. E. Napier'sky.